

Visitatie lidscholen Nederlandse Dalton Vereniging

Visitatieverslag PO

Zie handleiding visitatie lidscholen
(Gebaseerd op Toetsingskader Erkenning Daltoninstellingen)

Naam school	De Optimist
Adres	Hildo Kropstraat 20
Postcode en plaats	1328BC Almere
E-mailadres school	dir.optimist@prisma-almere.nl
Telefoonnummer school	036-5369060
Directeur	Miranda van der Kamp en Paula van Kuijk
Adjunct-directeur	Bas van Meerveld
Daltoncoördinator	Suzanne Vrijens
Aantal groepen (PO)	14
Aantal leerlingen	323 (eerste schooldag)
Populatie (PO)	
Aantal leraren	25 teamleden
In bezit van Daltoncertificaat	Ja (of bezig met de opleiding)
Bezig met Daltoncursus	Ja
Nevenvestigingen	Nee
Stand van zaken inspectie	Basisarrangement sinds 2013
Visitatieteam	
Voorzitter	
Lid 1.	
Lid 2.	
Lid 3.	X
Datum visitatie	21 mei 2019
Soort visitatie	1 ^e licentieverlenging
(besluit vorige visitatie)	2e licentieverlenging
	licentieverlenging
	x versnelde visitatie licentieverlenging
	Visitatie na bezwaarprocedure

Commissies visitatie PO en VO
Nederlandse Dalton Vereniging
Binckhorstlaan 36, M 1.19
2516 BE Den Haag
Tel. 070 - 331 52 52
bestuursbureau@dalton.nl

0. Realisering aanbevelingen vorige visitatie

niet van toepassing bij 1^e licentiaaanvraag

aanbeveling 1.

Voer het daltonconcept stap voor stap in voor het team, leerlingen en ouders. Externe expertise is hierbij noodzakelijk.

evaluatie school

Om inzicht te krijgen in de huidige stand van zaken omtrent Dalton is het belangrijk achtergrondinformatie te geven over de afgelopen jaren

In januari 2013 is er een directie- en ib-wisseling geweest en is er, aan de hand van een duidelijk Plan van Aanpak, hard gewerkt om opnieuw het vertrouwen te krijgen van de onderwijsinspectie. De focus heeft deze eerste periode gelegen op de kwaliteit van onderwijs en het geven van goede, onderbouwde lessen waarbij recht wordt gedaan aan ieder kind. De visie en de missie van De Optimist is opnieuw beschreven (zie schoolplan). De Optimist gaat voor betekenisvol, boeiend en activerend onderwijs waarbij aan ieder kind recht wordt gedaan. Het hebben van zowel hoge verwachtingen op het gebied van leren als ook de lessen zo boeiend, actief en zinvol mogelijk voor de kinderen te maken, is het belangrijkste uitgangspunt voor ons onderwijs. Kinderen moeten leren verbanden te leggen tussen het geleerde en hoe dit toegepast kan worden in hun eigen leven, in hun eigen omgeving in de dagelijkse praktijk. Voor ons is Dalton een logische en waardevolle aanvulling op deze visie.

Met trots kunnen wij vaststellen dat alle inspanningen van de afgelopen jaren geleid hebben tot kwalitatief beter onderwijs voor alle kinderen op De Optimist. Dit is in

september 2013 beloond met een basisarrangement.

Op 7 februari 2019 is De Optimist opnieuw bezocht door de Inspectie voor het onderwijs voor een verificatieonderzoek op 4 verschillende indicatoren: OP2, OP6, KA1 en KA2.

De volgende terugkoppeling hebben wij aan het eind van de dag gekregen:

KA1: Kwaliteitszorg:

Er is sprake van een zorgvuldige cyclus, waarbij er aandacht is voor het borgen van de doelen. Het draagvlak onder het team is groot en er is een actieve modus tot verbetering. Wanneer de doelen niet realistisch blijken te zijn, stellen wij bij. De inspecteur geeft terug dat wij een continu proces hanteren om het beste uit de kinderen te halen.

KA2: Kwaliteitscultuur:

Er is veel professionaliteit in het team. Er is sprake van eigenaarschap, expertise-ontwikkeling en er zijn veel mogelijkheden tot coaching. Het is goed dat er in de gesprekkencyclus aandacht is voor het verschil in LA en LB. De inspecteur geeft aan dat het een cyclisch proces is van reflecteren, schakelen en relativeren.

OP2: Zicht op ontwikkeling:

De grote lijn ligt bij directie, maar de zicht op de ontwikkeling van de kinderen ligt ook bij het team. De lijn is overal hetzelfde. Directie en intern begeleiding spelen een belangrijke rol in het monitoren op schoolniveau.

OP6: Samenwerking:

Er is een goede doorgaande lijn in de samenwerking rondom het jonge kind. Er is veel interne en externe ondersteuning. Van ouders wordt een actieve inspanning verwacht en er is sprake van een aanspreekcultuur. Dit is bijvoorbeeld zichtbaar in de uitkomsten van het tevredenheidsonderzoek. De samenwerking op wijk- en stedelijk niveau is goed.

Op alle door de inspectie beoordeelde indicatoren hebben wij de beoordeling **goed** gekregen.

Er is gedurende de eerste jaren van het verbetertraject bewust voor gekozen Dalton niet verder uit te breiden of te verdiepen, maar de aanwezige stabiele basis te behouden. Sinds het schooljaar 2015-2016 worden de voor De Optimist belangrijke Daltonaspecten opnieuw geïntegreerd in ons onderwijsaanbod, zoals beschreven in het Schoolplan 2015-2019. Dit gebeurt op een bewuste en gedegen manier, omdat gezien onze populatie goed onderwijs de grootste prioriteit moet blijven hebben. Vanuit dat uitgangspunt kiezen wij er voor Dalton te zien als een middel voor goed onderwijs, en niet als doel. Voor De Optimist is dit een belangrijk omslagpunt.

Vanaf de start van het re-integreren van Dalton bleek vanuit onderzoek dat leerkrachten en leerlingen steeds meer behoefte hebben aan een grotere zelfstandigheid van leerlingen, waardoor er ruimte en tijd ontstaat om gericht extra of aanvullende instructies te geven en aan te sluiten op de onderwijsbehoeftes van ieder kind. Daarom is er gekozen om met ingang van schooljaar 2015-2016 opnieuw te gaan werken met een taak in de groepen 1 t/m 8. Wij realiseren ons dat de kinderen hier lang niet mee gewerkt hebben en daarom is het van essentieel belang dit goed te borgen. Tevens geeft het ons nu de mogelijkheid de taak neer te zetten met een duidelijke doorgaande lijn en hetzelfde taalgebruik in alle jaargroepen. De

kinderen moeten aanleren welke kwaliteiten zij zich eigen moeten maken om de taak goed te kunnen gebruiken. De afgelopen jaren hebben in het teken gestaan van het aanleren van deze belangrijke vaardigheden. Hiervoor werken wij schoolbreed onder andere met het groepsplan sociaal-emotionele vorming en is de sociaal-emotionele vorming van kinderen beschreven in een beleidsstuk.

Differentiatie is een belangrijk onderdeel van de taak. De kinderen krijgen opdrachten op hun eigen niveau en deze worden verwerkt in een passende taak. Er is gerichte aandacht voor kinderen uit alle aanpakken.

Na een verlenging van onze licentie in mei 2016 hebben wij vanuit de eerste aanbeveling sterk ingezet op schoolbrede scholing door Dalton Deventer. De externe expertise van Marrit Demmer, in samenwerking met onze Daltoncoördinator heeft ons veel opgeleverd. Naast de teamscholing heeft ook directie de opleiding tot Daltondirecteur gevolgd en is de Daltoncoördinator geschoold. Door structureel te evalueren hebben wij de afgelopen twee jaar consequent kunnen bijstellen waar nodig, met oog voor de ontwikkeling van de school. Hierdoor ligt er nu een Daltonhandboek waarin alle afspraken staan beschreven. Dit Daltonhandboek maakt deel uit van de teamgids en wordt jaarlijks geëvalueerd en bijgesteld waar nodig.

In eerste instantie is sterk ingezet op effectiviteit, waarbij het leerkrachthandelen centraal heeft gestaan. Door het invoeren van het kwartiertjesrooster is er ruimte ontstaan voor de taak, kindgesprekken, en het op langere termijn invoeren van ik-doelen en periodedoelen. Dit alles is steeds weer een logisch gevolg geweest van de ingeslagen route en wordt breed gedragen door het team. Door ouders tijdens informatiebijeenkomsten te informeren over Dalton worden ook zij betrokken bij de schoolontwikkeling. In ieder Jaarplan en de daarbij behorende tussenevaluaties levert de Daltoncoördinator haar bijdrage door op schoolniveau te evalueren. Dit wordt gedeeld met de MR, zodat ook op deze manier ouders worden geïnformeerd over de stand van zaken.

Ook kinderen worden actief betrokken bij de ontwikkeling. Het mooiste bewijs hiervan is het compliment van de onderwijsinspecteur op 7 februari jl. Zij gaf, na een rondleiding door vier leerlingen uit groep 8 aan, dat dit niveau alleen behaald kan worden op een echte Daltonschool. Oog voor de individuele leerling, zicht op hun eigen ontwikkeling en verantwoordelijkheid voelen en ervaren voor de hele school was overal zichtbaar. Van een inspecteur, met een achtergrond als 'echte Daltonner' en deel uitmakend van de Raad van Bestuur in Noord-Holland was dit voor ons iets om trots op te zijn.

bevindingen visitatieteam

De school heeft zich sterk ontwikkeld naar het niveau van wat we nu gezien hebben. Compliment.

aanbeveling 2.

Borg iedere stap en controleer.

evaluatie school

Op De Optimist stellen wij ons tot doel om het onderwijs af te stemmen op de interesses en competenties van alle leerlingen. Door groepsdoorbroken, projectmatig, onderzoekend en vakoverstijgend te werken zorgen wij ervoor dat ieder kind zijn/haar talenten kan ontwikkelen en eigenaar wordt van het eigen leerproces. De Optimist werkt daarom volgens het gedachtegoed van IPC. IPC is inspirerend, thematisch, betekenisvol en opbrengstgericht onderwijs in de zaak- en creatieve vakken, waarbij effectief leren centraal staat. Zaak- en creatieve vakken zijn aardrijkskunde, geschiedenis, natuuronderwijs, tekenen, handvaardigheid, drama en gymles. IPC stimuleert kinderen om beter te leren. Kinderen worden actief betrokken bij hun eigen leerproces en doelgericht leren staat bij iedere unit centraal.

Door IPC te integreren met Dalton ontstaat een rijk aanbod binnen een leeromgeving waarbinnen kinderen tot leren kunnen komen. De afgelopen schooljaren hebben wij hier sterk op ingezet door alle stappen consequent vast te leggen in het Daltonhandboek. Hierbij merken wij dat het Daltonhandboek op De Optimist een levend werkdocument is. Het is mooi om te zien dat niet alleen de Daltoncoördinator, maar ook de teamleden in staat zijn te evalueren en bij te stellen waar nodig. Daarnaast speelt de Daltoncoördinator een belangrijke rol in het zicht houden op de doorgaande lijn. Door gesprekken, observaties en groepsbezoeken controleert en handhaaft zij de afspraken en spreekt collega's aan waar nodig. De verdere begeleiding stemt zij hierop af.

Tegelijkertijd ervaren wij hier ook een knelpunt. In minder dan twee jaar tijd hebben wij afscheid moeten nemen van 17 collega's. Dit legt in toenemende mate een druk op de organisatie, de collega's en de doorgaande lijn binnen de school. Helaas hebben we nu niet alleen te maken met veel minder collega's die het hele traject hebben meegemaakt, maar ook is er een enorme diversiteit in scholing en achtergrond. Doordat collega's nu ook gedurende het schooljaar vertrekken naar een andere school en het lerarentekort enorm oploopt, duurt het regelmatig te lang voordat een nieuwe collega de groep 'in de vingers' heeft of dat de bezetting van een groep überhaupt rond is. Wanneer het hier dan ook nog om een collega zonder Daltonachtergrond gaat, is Dalton vaak datgene wat pas later opgepakt wordt. Dit heeft nadelige gevolgen voor de borging van Dalton op De Optimist.

bevindingen visitatieteam

De borging is in alle onderdelen goed opgepakt en verwoord in het daltonboek.

aanbeveling 3.

Geef de daltoncoördinator een duidelijke rol en positioneer haar sterk.

evaluatie school

Deze duidelijke aanbeveling is goed opgepakt. Met ingang van schooljaar 2017-2018 hebben wij een nieuwe Dalton-coördinator, Suzanne Vrijens. Suzanne heeft deze rol met kennis, kunde en enthousiasme opgepakt en uitgebouwd. Hierin heeft zij veel vertrouwen van het team en directie.

Suzanne is in staat om collega's aan te spreken op hun verantwoordelijkheden, ziet toe op de naleving van afspraken en is tegelijkertijd een coach en begeleider voor de leerkrachten. Samen met Marrit Demmer van Saxion Deventer bereidt zij de studiedagen voor en bepaalt de route die doorlopen kan en moet worden. Zij heeft zicht op de doorgaande lijn, het grotere geheel op schoolniveau en is zeer kundig. Zij biedt een luisterend oor en is in staat, om ook binnen het team, te differentiëren. Door haar bijdrage in het Jaarplan en de tussen- en eindevaluatie houdt zij zicht op de ontwikkeling en doet nieuwe aanbevelingen. Waar nodig stelt zij ambities bij.

Ook Suzanne loopt sterk aan tegen de problematieken van het sterke verloop binnen het team, maar weet dit om te buigen naar kansen en mogelijkheden. In het schooljaar 2018-2019 heeft zij zelf de studiedag Dalton voorbereid en uitgevoerd, met name gericht op de voorbereiding van deze visitatie. Suzanne is een geschoolde, sterke Daltoncoördinator. Wij zijn dan ook erg blij met haar.

bevindingen visitatieteam

Een juiste keuze is gemaakt om een dalton coördinator aan te stellen en zeker met deze kwaliteiten.

1. Vrijheid in gebondenheid / Verantwoordelijkheid en vertrouwen

Indicatoren op leerlingniveau

1.1	De leerling neemt verantwoordelijkheid voor de verwerking van zijn taak.
1.2	De leerling legt waar nodig verantwoording af aan zijn leraren, zijn medeleerlingen en zijn ouders over de verwerking van zijn taak.
1.3	De leerling is actief betrokken bij zijn eigen (leer)werk.
1.4	De leerling draagt zorg voor zijn leeromgeving.

evaluatie school

Sinds het schooljaar 2015-2016 zijn wij bezig met het herintroduceren van de taak. Onze kritische blik maakt dat we dit continu uitbreiden en verdiepen. Het werken met de taak zorgt ervoor dat de leerlingen verantwoordelijkheid moeten nemen voor het eigen leerproces en verantwoording afleggen aan de leerkracht en uiteindelijk ook de ouders. Sinds februari 2018 werkt groep 1-2 ook met een weektaak (op een bord aan de muur) en hebben de groepen 5 t/m 8 ervoor gekozen een schematisch agendablad aan de taak toe te voegen. Meer informatie hierover is te vinden in het handboek, evenals voorbeelden van de huidige weektaak.

Tijdens IPC, het International Primary Curriculum, wordt er samengewerkt met medeleerlingen en leggen de kinderen ook voor het werk, eindresultaat en gedrag verantwoordelijkheid af aan hun groepsgenoten. Ze moeten laten zien wat ze gaan doen en waarom. Ook wordt het eindproduct gepresenteerd tijdens de afsluiting of op de muren in de klassen. Tijdens IPC mogen de kinderen, binnen de kaders van het thema, zelf hun onderzoeksvragen. Dit vergroot de actieve betrokkenheid van het eigen (leer)werk.

Vanaf de middenbouw zijn de kinderen aanwezig tijdens de rapportgesprekken. Uiteraard zijn alle kinderen verantwoordelijk voor hun resultaten en het rapport wat ze krijgen, maar zij geven tijdens dit gesprek de ouders uitleg over het rapport en de leerlingen stellen samen met ouders en de leerkracht doelen voor de komende periode. Voor de onderbouw is hier nog niet voor gekozen, omdat de ervaring is dat de kinderen hierbij zich niet voldoende kunnen uitdrukken. Via ParnasSys hebben ouders zicht op de resultaten van hun kind(eren).

Ook het zorg dragen voor de leeromgeving is een belangrijk aandachtspunt. In de klassen is te zien dat de leerlingen zorgvuldig om gaan met hun laatje, hun eigen spullen en de spullen van school. Dit staat ook beschreven in de schoolregels. Ook buiten de klassen: in de gang, wc's of het schoolplein, is te zien dat de leerlingen in toenemende mate aandacht hebben voor de omgeving. Uitgangspunt hierbij is het voorbeeldgedrag van de leerkracht. Doordat de leerkrachten gedrag laten zien wat ze ook van de leerlingen verwachten, is te zien dat de leerlingen zich anders gaan gedragen binnen de school en de klas. Ze gaan beter om met de spullen van de school, laten positief gedrag zien en spreken elkaar hierop aan. We zijn ons ervan bewust dat dit een continu proces is en dat de kinderen zich hierin blijven

ontwikkelen. Een knelpunt hierbij is dat wij een grote instroom hebben gehad van andere scholen. Deze kinderen komen van scholen met een beoordeling 'zeer zwak' en laten bijzonder en opvallend gedrag zien. Het kost tijd en energie dit om te zetten in positief en wenselijk gedrag.

bevindingen visitatieteam

Er is een doorgaande lijn te vinden m.b.t. de taak. De leerlingen hebben zelf nog weinig invloed op de inhoud van de taak. Het visitatieteam heeft over het algemeen gezien dat de leerlingen vragen of zij naar een andere werkplek mogen. (betrokkenheid/eigenaarschap).

Indicatoren op leraarniveau

1.5	De leraar kan loslaten en schenkt vertrouwen aan zijn leerlingen. Hij biedt hiervoor een kader waarbinnen de leerlingen hun eigen leerproces kunnen vormgeven.
1.6	De leraar houdt rekening met verschillen en creëert maatwerk dat zichtbaar is in de taakinhoud.
1.7	De leraar begeleidt zijn leerlingen en geeft waar nodig sturing, op zo'n manier dat de leerlingen zich vaardigheden eigen kunnen maken om de leerdoelen te behalen en de taak te kunnen volbrengen.

evaluatie school

Op leraarniveau is te zien dat de leerkrachten goed in staat zijn vertrouwen te geven en dat er rekening gehouden wordt met verschillen. Leerkrachten hebben zichtbaar hoge verwachtingen van alle kinderen. Er wordt gebruik gemaakt van ICT, gewerkt op de gangen en er is vertrouwen dat de leerlingen verder werken als de leerkracht bezig is met een groep aan de instructietafel. De leerkrachten zijn in staat het werk op verschillende niveaus aan te bieden (ook in de taak), waardoor elke leerling op zijn of haar eigen niveau kan werken. Door het werken met de instructietafel kan de leerkracht sturing en begeleiding op maat geven, zodat de leerlingen kunnen leren op hun eigen niveau en de leerdoelen daardoor kunnen behalen. Er worden duidelijke afspraken en regels gehanteerd binnen de klassen, waardoor er rust is en de kinderen tot leren komen.

Een uitbreidingsmogelijkheid is het groepsoverstijgend werken. Op dit moment worden vooral ouders ingezet voor leesgroepjes of het werken op de computers. Dit zou eventueel ook een taak kunnen zijn van de bovenbouw. Dit wordt incidenteel al gedaan. Leerlingen uit de bovenbouw kunnen samen met de leerlingen van de onderbouw lezen of werken op de computer. Hiermee worden de leerlingen dan nog verantwoordelijker gemaakt voor hun ontwikkeling maar ook de ontwikkeling van een andere leerling. Ook vanuit het team wordt de behoefte aan het gebruik maken van elkaars kwaliteiten tijdens de lessen groter. Tijdens de startweek van IPC worden er groepsoverstijgende activiteiten gepland. Ook hierbij is samenwerken erg belangrijk.

bevindingen visitatieteam

De leerkrachten bieden d.m.v. de taak de differentiatie van de leerstof aan. Het visitatieteam ziet nog kansen voor differentiatie bij de instructie in meerdere groepen. (n.a.v. de behaalde doelen kunnen de leerlingen wel of niet meedoen met de instructie).

Bespreek met de leerlingen de kernwaarde Verantwoordelijkheid Geef de leerlingen de ruimte en de tijd om zich daarin te ontwikkelen.

Indicatoren op schoolniveau

1.8	Op de school heerst een cultuur van vertrouwen.
1.9	Leraren en overige medewerkers kunnen omgaan met verantwoordelijkheid en het aangeven van grenzen.
1.10	Leraren en overige medewerkers komen de afspraken na.
1.11	De brede algemene vorming van leerlingen is richtinggevend.
1.12	Het onderwijs wordt gegeven in een lerende organisatie waar leerlingen en leerkrachten zich kunnen ontwikkelen naar hun mogelijkheden.

evaluatie school

Het team heeft te maken gehad met veel veranderingen. Ondanks dat en ook ondanks de vele personele wisselingen, staat er een goed, betrouwbaar en hecht team dat goed op elkaar is ingespeeld. Duidelijke afspraken vastgelegd in een teamgids zijn het uitgangspunt. De duidelijke visie zoals beschreven in het Schoolplan 2015-2019 is richtinggevend voor het vormgeven van het onderwijs. Er heerst een cultuur van vertrouwen, waarin experts een belangrijke rol hebben in het uitwisselen en delen van kennis. Op De Optimist heerst een professionele cultuur binnen een lerende organisatie. Dit wordt ook (h)erkend door de Inspectie voor het Onderwijs. Met ingang van het schooljaar 2018-2019 wordt er gewerkt met vier verschillende leerwerk gemeenschappen. Hierdoor is er ontwikkeling vanuit het team.

We hebben sinds een aantal jaar specialisten (experts) op verschillende vakken: Dalton, rekenspecialist, twee IPC-specialisten, taalspecialist en een specialist sociaal-emotioneel. Ook ontwikkelen de andere teamleden zich op verschillende vakgebieden, waarbij er veel ruimte is voor scholing. Hierdoor heeft De Optimist een multifunctioneel team waarbij er van en met elkaar geleerd kan worden.

Op schoolniveau is er vertrouwen en iedereen kan omgaan met de verantwoordelijkheden die haar zijn toegewezen. Ook kunnen de leerkrachten grenzen aangeven. Iedereen komt de afspraken na en iedereen krijgt de kans zich te ontwikkelen naar hun mogelijkheden. Alle leerkrachten staan open voor feedback op hun lesgeven en volgen cursussen om nog meer uit hun vak en zichzelf te kunnen halen. Dit alles staat beschreven in de uitgangspunten voor een professioneel schoolwerkklimaat.

Op De Optimist bestaat goed onderwijs ook uit de brede algemene vorming van kinderen. Dit doen wij door IPC te integreren is ons lesaanbod, maar ook door intensief samen te werken met bijvoorbeeld Stad & Natuur (voor natuuronderwijs) en Collage (voor cultuuronderwijs). Met ingang van dit schooljaar hebben wij een eigen bos op het schoolplein 'De Bostimist', waardoor het buiten letterlijk binnen komt. In het buitenlokaal krijgen de kinderen les.

bevindingen visitatieteam

Het visitatieteam heeft een hecht professional team ervaren, die opkomt voor de leerlingen en de visie van de school. De school geeft de leerkrachten vertrouwen d.m.v. de leerwerkgemeenschappen. D.m.v. een leerkrachten portfolio verantwoordden de leerkrachten hun persoonlijke ontwikkeling. Mooi om te zien! Collegiale consultatie, kennis halen op een andere school is op aanvraag te regelen. Leerkrachten spreken één taal hanteren dezelfde regels en zijn verantwoordelijk voor elkaars kinderen.

2. Zelfstandigheid

Indicatoren op leerlingniveau

2.1	De leerling neemt zelf initiatieven om zijn leerdoelen te bereiken.
2.2	De leerling vraagt hulp van anderen en helpt anderen als zij hem/ haar om hulp vragen.
2.3	De leerling bepaalt mede hoe (werkvorm, tempo, plaats, tijd) hij/zij werkt aan de gestelde doelen.
2.4	De leerling kan omgaan met uitgestelde aandacht.
2.5	De leerling krijgt de gelegenheid het gemaakte werk zelfstandig na te kijken.

evaluatie school

Het zelfstandig werken komt volgens de visie van De Optimist sterk tegemoet aan de motivatie van kinderen. Kinderen willen graag zelf actief bezig zijn. Het zelf actief problemen oplossen leert kinderen zelfstandig nadenken. Hoe zelfstandiger een kind wordt, des te gemakkelijker zal het leren de juiste keuzes te maken. Zelf actief problemen oplossen leert kinderen ontdekken, leert ze verwonderen en geeft ze zelfvertrouwen.

Om later als volwassenen te kunnen deelnemen aan de samenleving moet je leren samenwerken. Ook met mensen die je niet zelf kiest. Op De Optimist leren de kinderen met alle kinderen in de groep samen te werken, maar regelmatig gebeurt het ook dat kinderen van verschillende leeftijden samenwerken. In het proces van samenwerken zijn elkaar helpen en het elkaar uitleg geven goede bouwstenen. Kinderen die moeite hebben met het zelfstandig werken of moeite hebben met hun concentratie tijdens het zelfstandig werken, maken in de klassen gebruik van study buddy's en/of een koptelefoon. Zo kunnen zij zich afsluiten van ruis. Door het inzetten van het zelfstandigwerk-blokje leren kinderen aan te geven wat hun eigen behoefte is.

Op De Optimist werken wij met leerdoelen per vakgebied die zichtbaar zijn voor de leerlingen, als deel van de rijke leeromgeving. Dit doen wij op de muren en in de dagplanning op het bord. Ook benoemen de leerkrachten structureel bij elke les wat het doel is van de les en evalueren we dit doel met de leerlingen. Dit laatste kan op verschillende manieren (een toets, iedereen leest een stukje of we spreken bijvoorbeeld af welke opdracht de evaluatie opdracht wordt van de les). Het team is bezig met het formuleren en opzetten van ik-doelen (Optimist-doelen)

Op De Optimist werken wij met een taak. De taak wordt opgebouwd (groep 1 t/m 8). In groep 1/2 is sterk ingezet op het werken met het Digikeuzebord en het weektaakbord. Hierdoor kunnen de kinderen zelfstandig het werk inplannen, waarbij de leerkracht een sturende rol kan vervullen indien gewenst. Door het inzetten van het weektaakbord differentiëren de kleutercollega's in (verplichte) opdrachten en is zichtbaar wanneer de kinderen de opdrachten ingepland en uitgevoerd hebben. Ook de gangkans is zichtbaar. Door te werken met een leerkrachtenketting is zichtbaar voor de kinderen wanneer de leerkracht bezig is met een verlengde instructie in de

kleine kring. Vanaf groep 3 wordt er gewerkt met een papieren taak. Op het bord is in de dagplanning zichtbaar (door middel van een gele magneet) dat er aan de taak gewerkt kan worden. Wij werken via de taak toe naar het werken met het agendabladd in de bovenbouw. De leerling heeft via een weekoverzicht zicht op de instructies, de taaktijd en de doelen. Zo kan de leerling zelfstandig inplannen hoe zij deze vrije weektaakmomenten wil inplannen. Zelfs het (extra) deelnemen aan een instructie kan ingepland worden, doordat duidelijk is welke instructie voor welke aanpak bestemd is. Door doelen en voortgang te bespreken hebben kinderen zicht op hun eigen ontwikkeling.

Ook zetten we in op het zelfstandig nakijken van het eigen werk. De leerlingen krijgen het vertrouwen van de leerkrachten om de taak na te kijken en te evalueren of ze de stof wel kennen. Tegelijkertijd geeft dit de leerkracht na schooltijd extra tijd om de lessen goed voor te bereiden. Vanuit onze visie op onderwijs vinden wij het namelijk belangrijker directe feedback te geven tijdens de lessen en op de kritische blik van kinderen op het gemaakte werk, dan na schooltijd al het werk van de kinderen te beoordelen. In de bovenbouw zien we zoals gezegd in toenemende mate dat de kinderen op basis van (brede) resultaten hierdoor zelf kunnen aangeven welke aanvullende instructie zij willen bijwonen.

Door het werken met de doelen, de instructietafel en het directe instructiemodel tijdens alle lessen, weten de kinderen wat er van hen verwacht wordt gedurende de les. Ook het inzetten van het eerder genoemde zelfstandigwerk-blokje en het stoplicht bevordert het omgaan met uitgestelde aandacht.

bevindingen visitatieteam

Wij hebben bij de Optimist gezien dat leerlingen om kunnen gaan met uitgestelde aandacht, dit vergroot de zelfstandigheid.

leerlingen bij De Optimist kunnen omgaan met hun taak en weten de materialen hiervoor te vinden.

Zelfstandigheid komt bij de IPC lessen expliciet naar voren.

Wij hebben gezien en gehoord van leerlingen dat zij bepaalde vakken zelf mogen nakijken.

Het visitatieteam heeft gezien dat leerlingen bij De Optimist zelfstandig aangeven of zij een doel behaald hebben.

Leerlingen bij De Optimist kunnen meerdere ruimtes nog niet functioneel en effectief gebruiken. Hier wordt aan gewerkt (qua meubilair) hebben we gehoord. Ook is het werken op verschillende werkplekken bij de Optimist nog leerkrachtafhankelijk.

Indicatoren op leraarniveau

2.6	De leraar creëert de randvoorwaarden (taakgerichte werksfeer, organisatie, opdrachten/taken, materialen) die de leerlingen in staat stellen zelfstandig te kunnen werken, zodat zij in hun eigen tempo en op hun eigen wijze kunnen leren.
2.7	De leraar stimuleert leerlingen initiatieven te nemen en te tonen.
2.8	De leraar biedt ruim tijd aan leerlingen om zelfstandig te kunnen werken.

2.9	De leraar creëert voor de leerlingen de ruimte om hun talenten te laten zien en te ontwikkelen.
-----	---

evaluatie school

Op De Optimist is er ruim tijd en ruimte voor de leerlingen om op het eigen niveau te werken. Binnen elke klas is er een taakgerichte werksfeer, de kinderen weten wat ze moeten doen en pakken de spullen die ze nodig hebben. Dit is te zien doordat we werken met verschillende aanpakken binnen een convergente differentiatie. Wanneer aanpak 2 en 3 aan het werk zijn, creëren de leerkrachten tijd om met kinderen die extra leertijd of hulp nodig hebben bij bepaalde onderdelen, te oefenen. Tegelijkertijd kunnen kinderen uit andere aanpakken, op basis van resultaten of kindgesprekken, ook besluiten aan te schuiven bij deze instructies. Ook zitten er in een aantal klassen leerlingen met een eigen leerlijn. Dit is alleen mogelijk wanneer de leerkracht zorgdraagt voor optimale randvoorwaarden, maar ook de groep het gedrag aanleert zodat de leerlingen zelfstandig kunnen werken.

Met ingang van het schooljaar 2018-2019 worden alle leerkrachten geschoold in het gebruik van Taakspel. Dit is een methodiek waarbij de klas gedrag aangeleerd krijgt waarbij ze zelfstandig met goede eigenschappen hun werk kunnen doen.

Op De Optimist hebben wij een 'Toptimist'. Dit is bedoeld voor leerlingen uit groep 2 t/m 8 die om cognitieve redenen extra uitdaging nodig hebben. Door verbreding en verdieping van het onderwijsaanbod zorgen de experts meer- en hoogbegaafdheid ervoor dat deze kinderen geprikkeld worden om te leren en zich verder te ontwikkelen. Daarnaast is het team geschoold in het signaleren, diagnosticeren en in het zorgen voor een passend onderwijsaanbod (aanpak 3+) in de klas. Tevens zetten wij in op een verdiepingsslag tijdens IPC, waarbij de kinderen via hogere-orde vragen en opdrachten leren leren. Door het werken met IPC kunnen de kinderen hun talenten ontwikkelen, doordat zij via eigen onderzoeksvragen aan het werk gaan. De kinderen mogen bij de opdrachten of doelen hun eigen passende manier van verwerken kiezen.

In de groepen 1/2 wordt gewerkt met een gang-kans. Met de kinderen wordt het wenselijke (zelfstandige) gedrag besproken. Als dat gedrag zichtbaar is dan mogen ze op de gang werken. Is het niet zichtbaar dan haalt de leerkracht de kans weg en moet de leerling in kwestie terug naar de klas. De leerkracht reflecteert met de leerling op het ganggedrag. Tijdens een volgend thema krijgt het kind zijn gangkans weer terug, zodat hij het opnieuw kan proberen.

bevindingen visitatieteam

Wij hebben gezien dat de leerkrachten gebruik maken van de symbolen van uitgestelde aandacht, en (week)taakformulieren. Op de borden zien wij een duidelijk tijdschema zodat de leerlingen weten wanneer/hoelang zij zelfstandig kunnen werken. het klaslokaal is zodanig inrichten dat de mogelijkheid tot zelfstandig werken gestimuleerd wordt. (vooral zichtbaar bij de kleutergroepen)

Benut de kansen om meer met leerlingen in gesprek te gaan over zelfstandigheid, vertrouw de leerling zodat zij hun grens kunnen verleggen en hun verantwoordelijkheid meer kunnen/moeten gaan pakken.
Tip: maak gebruik van handelingswijzers waar nodig.

Indicatoren op schoolniveau

2.10	De school creëert voor de leraren en overige medewerkers de ruimte om hun talenten te laten zien en te ontwikkelen.
2.11	De school stimuleert leraren en overige medewerkers initiatieven te nemen en te tonen.

evaluatie school

De kinderen van De Optimist vragen om en verdienen kwalitatief goed personeel en hoogwaardige professionalisering. Dat vraagt om een sterke focus op de kwaliteit van het handelen van de leerkracht in de groep. De inzet hierbij is dat alle leerkrachten zichzelf stimuleren om specifieke expertise en interesses van en bij elkaar te benutten. Alle leerkrachten worden daarom structureel begeleid in hun handelen in de groep (door IB, directie en experts). Ook zetten wij sterk in op het volgen van scholing, het leren van en met elkaar en het gebruik maken van elkaars kwaliteiten. De school maakt het daarom mogelijk dat de leerkrachten zichzelf kunnen ontwikkelen, al dan niet tot expert binnen een bepaald vakgebied. Er worden trainingen gevolgd, het vierslagleren is in het verleden ingezet, er zijn (beeld)coaches en tijdens studiedagen krijgen de desbetreffende coördinatoren of specialisten de ruimte om met het team een verdiepingsslag te maken. Dit alles wordt bewaakt tijdens het uitvoeren van de gesprekkencyclus. De leerkrachten nemen initiatief tijdens deze studiedagen of vergaderingen. In een persoonlijk portfolio wordt de persoonlijke ontwikkeling vastgelegd door iedere leerkracht.

Zoals eerder al benoemd wordt er op De Optimist gewerkt met leerwerk gemeenschappen op de gebieden taal, rekenen, sociaal-emotionele ontwikkeling en betekenisvol onderwijs. Alle leerkrachten participeren, op basis van expertise en interesse, in één van deze vier leerwerk gemeenschappen. Door mee te schrijven aan het Jaarplan vormen zij een belangrijk onderdeel binnen de schoolontwikkeling.

Daarnaast is De Optimist een opleidingsschool. Er wordt nauw samengewerkt met stagiaires vanuit verschillende opleidingsniveaus. Hierdoor krijgen leerkrachten de kans zich te ontwikkelen tot coach en de stagiaires kunnen in de klassen samen met de leerkrachten hun kwaliteiten ontdekken. Bijkomend voordeel is dat wij op deze manier de nieuwe collega's 'van morgen' opleiden.

bevindingen visitatieteam

De Optimist heeft een hecht, hardwerkend team. Wij zien dat erbij De Optimist een mogelijkheid is om jezelf te ontwikkelen. Mooi om te horen/lezen is dat de

leerkrachten in hun kracht worden gezet doordat zij eigenaar worden gemaakt van een leerwerkgemeenschap.

3. Samenwerking

Indicatoren op leerlingniveau

3.1	De leerling benut de gegeven tijd en gelegenheid om te oefenen en zich te bekwamen in samenwerkingsvaardigheden.
3.2	De leerling werkt op respectvolle wijze samen met leraar en medeleerlingen.

evaluatie school

Het onderwerp samenwerking gaat op leerlingniveau vooral over het samenwerken met anderen. Met name in de onderbouw zijn er voor leerlingen voldoende mogelijkheden om deze essentiële vaardigheden te oefenen en zich hierin te bekwamen tijdens het spelen en werken en de opbouw van de dag. In de bovenbouw is hier de afgelopen jaren sterk op ingezet. Dit komt met name door de invoering van het kwartiertjesrooster, waardoor de leerlingen nu in toenemende mate zelfstandig de benodigde tijd in kunnen vullen tijdens de taaktijd (zichtbaar via de gele magneet) en worden er mogelijkheden gecreëerd voor het samenwerken. Ook al wordt er gedurende de ochtend nog steeds vooral per vak gewerkt, in tegenstelling tot het verleden is dit nu geen belemmering meer voor het zelfstandig werken. Ook tijdens klassikale lessen is er namelijk aandacht voor samenwerken binnen activerende werkvormen. Het kwartiertjesrooster zorgt hierbij voor een duidelijke structuur van de dag.

Toch blijft samenwerken leerkrachtafhankelijk. Echter, doordat IPC steeds meer eigen wordt zijn er voor de leerlingen steeds meer mogelijkheden gekomen om juist ook tijdens deze momenten te gaan samenwerken. Dat is namelijk van essentieel belang tijdens deze thema's.

Daarnaast is de taak ingevoerd en werken de leerlingen soms ook samen om de taak af te krijgen. Door de manier waarop wij de sociaal-emotionele vorming van de kinderen vormgeven wordt hier structureel aandacht aan besteed.

Samenwerken is een belangrijke kernwaarde tijdens het werken met IPC. We zien een stijgende lijn, met name dankzij de inspanningen van de leerkrachten om deze vaardigheid aan te leren en kinderen te leren reflecteren op hun gedrag. Hierbij worden wij begeleid en geschoold door IPC Nederland.

bevindingen visitatieteam

We hebben samenwerken door de hele school gezien en beleefd. Kinderen weten wat ze aan elkaar hebben en werken op een goede manier samen. Probeer het nu alleen nog wat meer los te laten.

Indicatoren op leraarniveau

3.3	De leraar werkt op respectvolle wijze samen met collega's en leerlingen.
3.4	De leraar geeft samen met collega's vorm aan de taak of leertaken, zoals deze in de school zijn afgesproken.
3.5	De leraar kan verschillende vormen en niveaus van samenwerken toepassen.
3.6	De leraar scheidt een pedagogisch veilig klimaat voor samenwerking met de leerlingen en tussen de leerlingen onderling.

evaluatie school

Momenteel ligt de focus op de eenheid binnen de (jaar)groepen. Het bewaken van de doorgaande lijn en de borging hiervan is hierbij uitgangspunt.

Tijdens de verschillende werkmomenten die wij op De Optimist hanteren hebben teamleden respect voor elkaar en elkaars inbreng. Er wordt geluisterd en alle meningen en standpunten worden overwogen en daar waar nodig meegenomen. Zoals eerder beschreven staat dit beschreven in de richtlijnen voor een professioneel schoolwerkklimaat.

Op De Optimist werken we met bouwen. De bouwcoördinator is het eerste aanspreekpunt voor de collega's en directie. Leerkrachten gaan maandelijks met elkaar in gesprek over deze opbrengsten, leren van en met elkaar en passen hun onderwijs aan waar nodig. Daarnaast dragen zij samen de verantwoordelijkheid voor de kinderen in een leerjaar, lessen en de taak worden samen voorbereid en groepsdoorbroken aangeboden. Wij verwachten van de leerkrachten op De Optimist onder andere een grote betrokkenheid, vakmanschap, voortdurende ontwikkeling, samenwerken in netwerken en leren van elkaar. Dit professioneel kapitaal is volgens ons de hefboom voor kwaliteit.

Voor alle leerkrachten op De Optimist geldt dat een veilig en stabiel pedagogisch klimaat voorwaarde is voor de leerlingen om samen te kunnen werken. De leerkrachten zien wat de leerlingen nodig hebben en bespreken hoe je met elkaar samenwerkt op een positieve en pedagogische manier. Hoe wij dit vormgeven staat beschreven in ons beleidsplan en dit wordt bewaakt door de expert sociaal-emotioneel.

Het toepassen van verschillende vormen en niveaus van samenwerken door de leerkrachten is gezien de vele wisselingen van de afgelopen twee schooljaren een aandachtspunt voor de komende periode. De afgelopen jaren heeft de focus vooral gelegen op de kwaliteit van het onderwijs en het opnieuw invoeren van Dalton vanuit de basis. Vanuit een systeem waar met name klassikaal les werd gegeven, om structuur en rust te creëren en de kwaliteit van het onderwijs terug te brengen werken wij nu toe naar een school waarin betekenisvol onderwijs vakoverstijgend wordt aangeboden. Om het samenwerken en de verschillende vormen hiervan terug te laten komen, moeten de kinderen met name meer ruimte en mogelijkheden krijgen om samen te werken in alle groepen. Daarnaast zal het samenwerken ook meer naar voren komen wanneer in de bovenbouw IPC volledig ingevoerd en geborgd is. De experts IPC en de leerwerkgemeenschap Betekenisvol Onderwijs

spelen hierin een belangrijke rol.

bevindingen visitatieteam

De leerkracht weet samenwerkingsvaardigheden toe te passen in de lessen. Leerkrachten werken zelf ook samen in leerwerk gemeenschappen naar eigen keuze.

We vertrouwen erop dat er in de komende jaren ook groepsdoorbrekend samen zal worden gewerkt.

Indicatoren op schoolniveau

3.7	De school is een leefgemeenschap waarbinnen leerlingen, leraren en overige medewerkers op een zichtbare wijze samen leven en werken.
3.8	De school is een leerplek waar leerlingen en leraren al samenwerkend van en met elkaar leren.
3.9	De school is een veilige oefenplek voor democratisering en socialisering.

evaluatie school

Binnen De Optimist is te zien dat de school een leefgemeenschap is waarbinnen verschillende groepen samen leven en werken. Voor ons is dit een vanzelfsprekend iets. Er wordt gesproken over hoe we samen spelen en werken, wat we verwachten van de leerlingen, maar ook van de leerkrachten. Het is belangrijk dat de afspraken en gedragsregels deel blijven uitmaken van het dagelijks handelen van alle betrokkenen binnen de school.

Wij verwachten van de leerkrachten op De Optimist onder andere een grote betrokkenheid, vakmanschap, voortdurende ontwikkeling, samenwerken in netwerken en leren van elkaar. Uitgangspunt hierbij is het leren van professionals te zien als een individueel en collectief leerproces met leerkrachten en directie. Wij vormen samen een gemeenschap van professionals die het onderwijs willen verbeteren, voor onze kinderen. Vanuit dit goede voorbeeld zijn wij voor de kinderen een veilige plek. Dat blijkt ook uit onze tevredenheidsenquête.

bevindingen visitatieteam

Het team werkt op een positief kritische manier met elkaar samen. Een hard werkend team met een gezamenlijk doel voor ogen en oog voor alle kinderen binnen de school.

4. Reflectie

Indicatoren op leerlingniveau

4.1	De leerling maakt een planning voor zijn taakwerk.
4.2	De leerling stuurt zijn planning bij door de voortgang te overzien.
4.3	De leerling beziet het behaalde eindresultaat kritisch en neemt leerpunten mee naar een volgende planning van zijn taak.
4.4	De leerling reflecteert op zijn eigen gedrag en dat van zijn medeleerlingen.

evaluatie school

Op leerlingniveau kan De Optimist zich nog verder ontwikkelen op het gebied van reflectie. Door het werken met de taak, komt ook het (leren) reflecteren nog meer structureel terug gedurende de dag. De kinderen leren om de door zichzelf gemaakte planning bij te stellen gedurende de week en bekijken wat ze wanneer nog moeten doen. Dit proces vindt plaats vanaf groep 1. Er liggen kansen in het goed reflecteren aan het einde van een taak.

Tijdens de kindgesprekken (deze zijn opgenomen in de weekplanning van de leerkracht) reflecteren de leerkracht en de leerlingen op proces en product.

Daarnaast is er ook in de klas te zien hoe de leerlingen zich ontwikkelen binnen de verschillende vakgebieden. Doordat in de klassen de scores van de kinderen op de vakken rekenen, taal en spelling zichtbaar zijn, weten de kinderen op welke onderwerpen ze goed scoren en bij welke lessen ze nog extra moeten opletten. Steeds meer leerkrachten bespreken dit met de kinderen en bieden ze naar aanleiding van deze resultaten de keuzevrijheid om wel of niet aan te schuiven tijdens een aanvullende instructie. Hierin zien wij het reflecteren op het eigen werk sterk terug.

Ook mogen de kinderen het eigen werk zelfstandig nakijken. Dit is ook een vorm van reflectie. Als een opdracht niet voldoende is gemaakt, dan zal de leerling deze nog een keer moeten maken om te oefenen met de leerstof. Vanuit onze visie is het reflecteren (en eventueel het nakijken) gedurende de les belangrijker dan na de les.

Ook het reflecteren op het eigen gedrag is een punt waar de school zich in blijft ontwikkelen. Er wordt veel gesproken met de leerlingen over het verwachte gedrag in een situatie en het gewenste gedrag. Het inzetten van Taakspel speelt hierbij een belangrijke rol.

bevindingen visitatieteam

De leerlingen reflecteren niet echt; ze vullen wel wat dingen in op de taakbrief, maar wat doen ze hiermee?

Indicatoren op leraarniveau

4.5	De leraar zet verschillende reflectiemethoden in.
4.6	De leraar laat leerlingen reflecteren op de samenwerking.
4.7	De leraar laat leerlingen feedback geven op zijn eigen functioneren.
4.8	De leraar is in staat om kritisch naar zijn werk te kijken en gebruikt evaluatie, reflectie en feedback van anderen om zich verder te ontwikkelen.

evaluatie school

Op leerkrachtniveau is de school stappen aan het zetten in de ontwikkeling van het reflecteren. Dit is vooral op de ontwikkeling van de docenten zelf. Hierbij wordt er gekeken naar wat de verschillende leerkrachten nodig hebben om zich verder te ontwikkelen. Met name in de gesprekkencyclus worden deze punten meegenomen. Iedere leerkracht maakt een eigen portfolio waarin de persoonlijke ontwikkeling zichtbaar is. De leerkrachten worden op deze manier eigenaar van hun eigen ontwikkeling.

De leeropbrengsten van de kinderen; uit methodegebonden toetsen, CITO, observaties, maar ook vanuit het dagelijkse schoolwerk zijn voor de leerkracht belangrijke instrumenten om het onderwijsniveau van de kinderen te meten. Ook laat het de leerkrachten reflecteren op het eigen handelen en om zo gericht mogelijk te kunnen sturen op de kwaliteit van de basisvaardigheden taal, (begrijpend) lezen en rekenen. Twee keer per schooljaar (na CITO M en E) schrijven de leerkrachten een diepgaande analyse met de resultaten als uitgangspunt. Het eigen handelen wordt kritisch geanalyseerd en er wordt zowel door IB als directie gerichte feedback gegeven.

In interactie met de leerlingen is er te weinig reflectie zichtbaar. Er worden te weinig verschillende reflectiemethoden ingezet. Wat ingezet wordt is ook terug te leiden naar de lessen die gegeven worden. Vanzelfsprekend wordt iedere les geëvalueerd en wordt ook samen met de kinderen teruggekeken op verschillende aspecten van de les, waaronder het samenwerken. Reflectie op eigen functioneren of het proces tijdens de les of lessenserie is echter niet iets wat structureel en schoolbreed dagelijks of wekelijks terug komt. Er zijn uitzonderingen van klassen die wel elke dag evalueren. Dit komt dan bijvoorbeeld omdat de samenstelling van de groep het nodig heeft om de sociale interactie tussen de kinderen te begeleiden.

Reflectie staat op de taak en tijdens de gesprekken over de taak kan deze reflectie meegenomen worden om de kinderen actief te laten na te denken over hun taakgerichte gedrag.

bevindingen visitatieteam

Jullie zijn nog zoekende naar een juiste vorm. Reflectie is meer dan een duim of een smiley en wat is de meerwaarde van elke keer met dezelfde vragen komen.

Indicatoren op schoolniveau

4.9	De school stelt leraren en overige medewerkers in de gelegenheid van en met elkaar te leren.
4.10	De school hanteert een doorgaande lijn m.b.t. reflectie op leerlingniveau.

evaluatie school

Op schoolniveau is de doorgaande lijn voor de reflectie op leerlingniveau door het team vastgesteld in december 2018. Momenteel onderzoekt de leerwerkgemeenschap Betekenisvol Onderwijs hoe de kinderen (tijdens IPC) zichtbaar en actief aan een Optimistdoel kunnen werken. Aan het eind van dit schooljaar wordt dit aan ons Daltonhandboek toegevoegd.

Leerkrachten worden uitgenodigd om van en met elkaar te leren en zich hierin te ontwikkelen. Als een leerkracht er behoefte aan heeft kunnen er collegiale visitaties gedaan worden, maar ook worden de analyses die elke leerkracht voor zijn of haar groep schrijft, gedeeld met elkaar en besproken. Daarnaast zijn er experts die de leerkrachten ondersteunen bij de lessen die gegeven worden. Er worden lesbezoeken afgelegd door de specialisten binnen en buiten het team om te kijken of en waar de lessen nog verbeterd kunnen worden.

bevindingen visitatieteam

Hier liggen kansen voor jullie. Te veel nu gericht op zelf nakijken, smiley, duim en vaste zinnen. Denk eens aan gestructureerde kindgesprekken die ingepland worden en waarbij in het gesprek ruimte is om te reflecteren. Het proces vinden jullie belangrijk; zet daarop in.

5. Effectiviteit / doelmatigheid

Indicatoren op leerlingniveau

5.1	De leerling behaalt zijn leerdoelen die passen bij zijn persoonlijke ontwikkeling.
5.2	De leerling gaat op een efficiënte en verantwoorde wijze om met zijn leertijd.
5.3	De leerling is actief bezig met de taak en maakt efficiënt gebruik van zijn keuzemogelijkheden.

evaluatie school

Alle leerkrachten maken op effectieve wijze gebruik van de beschikbare leertijd. Hiervoor zijn afspraken gemaakt die beschreven staan in de teamgids. Er lekt geen tijd weg tijdens leswisselingen of andere momenten gedurende de dag. Voor de leerlingen is de leertijd zichtbaar in de dagplanning. Zij kunnen hierdoor efficiënt en verantwoord omgaan met de beschikbare leertijd. In de kleuterbouw is dit zichtbaar gemaakt door in de dagplanning op het bord met behulp van een klok (time-timer) aan te geven of de activiteit kort of lang duurt.

De leerlingen hebben geleerd hoe de taak gebruikt wordt om efficiënt gebruik te maken van keuzemogelijkheden en leertijd. De meeste kinderen gaan efficiënt om met de taak en gebruiken de leertijd zoals gezegd op een verantwoorde wijze. Een aantal leerlingen moeten extra geholpen worden met het gebruik van deze taak. Voor deze leerlingen wordt samen met de leerkracht extra tijd gemaakt om effectief met de keuzes en leertijd om te leren gaan.

Op De Optimist wordt er gekeken naar de leerlingen en wat ze nodig hebben. Wanneer de basisstof niet toereikend is, dan kan en zal er een aanpassing gedaan worden door de leerkracht. Dit kan zijn dat de leerling de mogelijkheid heeft om deel te nemen aan De Toptimist, een plusklas binnen onze school. Maar ook het werken op het eigen niveau binnen rekenen of taal is een mogelijkheid. Dit wordt altijd in overleg gedaan met ouders, IB en (wanneer mogelijk) de leerling.

bevindingen visitatieteam

De dagplanning is voor kinderen duidelijk en leidt tot zo min mogelijk tijdsverlies en biedt mogelijkheden om kinderen die extra begeleiding nodig hebben, dit ook te kunnen bieden.

Indicatoren op leraarniveau

5.4	De leraar behaalt zijn leerdoelen.
5.5	De leraar gaat op een efficiënte en verantwoorde wijze om met zijn lestijd.
5.6	De leraar zorgt voor afwisseling van leeractiviteiten tijdens de les.

5.7	De leraar stemt de instructie en het leerstofaanbod af op de leerbehoeften en leermogelijkheden van zijn leerlingen.
5.8	De leraar daagt leerlingen uit het beste uit zichzelf te halen.
5.9	De leraar geeft leerlingen een uitdagende motiverende taak die past bij het niveau, de interesse en het (werk)tempo van de individuele leerling.
5.10	De leraar analyseert de leerproblemen van leerlingen die de leerdoelen niet halen.

evaluatie school

De Optimist kenmerkt zich door continue ontwikkeling. Dit komt door een cultuur waarin voortdurende reflectie en de verbetering van de onderwijskwaliteit centraal staan. De directie stelt hierin de kaders, bewaakt ze en stelt deze bij waar nodig. Onze leerkrachten hebben een onderzoekende houding. Zij bieden alle kinderen boeiend en betekenisvol onderwijs en realiseren daarbinnen, waar mogelijk, maatwerk. Wij streven ernaar om alle kinderen maximaal haalbare resultaten te laten behalen op de basisvakken.

Met de indicator effectiviteit is De Optimist de afgelopen jaren veel bezig geweest. Er worden veel klassenbezoeken afgelegd door de verschillende experts, maar ook door IB of directie. Er wordt voldoende gekeken of de leerkrachten efficiënt bezig zijn met de leertijd, de kwaliteit van onderwijs en of de door ons gestelde ondergrenzen op CITO of de leerdoelen van de jaargroep gehaald worden. Tijdens de lesbezoeken wordt gebruik gemaakt van een gevalideerd instrument, waarmee de didactische en pedagogische vaardigheden van de leerkrachten individueel en schoolbreed in beeld kunnen worden gebracht. Het streven is om iedere leerkracht minstens vier keer per jaar te bezoeken tijdens verschillende lessen. Deze lessen worden nabesproken en hiervan wordt verslag gemaakt voor het dossier. De Optimist is een lerende organisatie, waarbij de onderlinge samenwerking bevordert en gestimuleerd wordt. Fouten maken mag, wanneer je hiervan leert en deze opgedane kennis onderling gedeeld wordt. Leren van en met elkaar wordt sterk gestimuleerd.

De Optimist is ook continu bezig met het afstemmen van het aanbod op de individuele leerlingen. Dit is bijvoorbeeld te zien in de manier van werken binnen de rekenlessen. Sommige leerlingen rekenen op een ander niveau en hier wordt ruimte voor gegeven.

Door het schrijven van een analyse van de toetsgegevens na CITO M en E, is de leerkracht op de hoogte van de vorderingen van de klas en leerlingen en weet waar er leerproblemen zitten. Dit wordt tijdens een groepsbespreking op groepsniveau en tijdens studiedagen op schoolniveau besproken om de vervolgstappen te bepalen. Zoals gezegd krijgen alle leerkrachten zowel door IB als directie feedback op hun analyse.

bevindingen visitatieteam

We hebben gezien dat de "begaafde" kinderen mee mogen doen met het programma Toptimist.

Door het gebruik van de doelenmuren hebben de kinderen keuze of ze wel of geen instructie mogen volgen.

Indicatoren op schoolniveau

5.11	Het onderwijs is door een efficiënte inrichting van tijd, ruimte en middelen doelmatig en gericht op het behalen van de noodzakelijke opbrengsten.
5.12	De school hanteert een doorgaande lijn van de daltoncompetenties van leerlingen en personeel.
5.13	De school biedt leerlingen ondersteuning en/of passende zorg als zij de leerdoelen niet halen.

evaluatie school

De Optimist heeft sinds december een doorgaande lijn Optimistdoelen voor groep 1 tot en met 8. Op dit moment ontwerpt de leerwerkgemeenschap Betekenisvol Onderwijs een concept waarmee kinderen actief aan hun Optimistdoelen kunnen werken.

De school biedt zeker wel passende ondersteuning als de leerdoelen niet behaald worden. Zie ook evaluatie op leerlingniveau.

De Optimist is erg gericht op het behalen van de noodzakelijke opbrengsten. In de afgelopen jaren heeft de school en het team hard, systematisch en doelgericht gewerkt om kwaliteit van onderwijs te realiseren. Dit is sterk zichtbaar in de tussen- en eindopbrengsten. In de klassen zijn de doelen van de verschillende vakken zichtbaar en gaan de kinderen doelgericht aan de slag met het lesdoel. Er worden dagelijks momenten gecreëerd om de leerlingen extra, aanvullende of verdiepende instructie te geven wanneer de leerlingen het nodig hebben. De rest van de klas werkt dan zelfstandig. De invulling van de taak en het extra werk wordt zo veel mogelijk zo opgezet dat het aansluit bij de lessen en de onderwijsbehoeftes van de kinderen. De interne begeleiding heeft zicht op de kinderen en wanneer nodig wordt er extra ondersteuning en/of passende zorg geboden.

Vanuit de pijler 'effectiviteit' is de teambrede Daltonscholing gestart met het invoeren van het kwartiertjesrooster. Dit heeft ertoe bijgedragen dat er effectief en doelgericht gewerkt kan worden in alle groepen. De dagplanning, met doelen, is zichtbaar voor de kinderen. Dit alles heeft ons onderwijs veel efficiënter gemaakt.

bevindingen visitatieteam

Ondanks de vele wisselingen staat er een mooi concept voor effectiviteit. In alle klassen komt het kwartiertjesrooster weer terug. In de toekomst willen jullie de doorgaande lijnen van groep 1 t/m 8 in doelen op papier zetten. Een mooi streven.

Borging als voorwaarde

Indicatoren op schoolniveau

6.1	De school werkt planmatig aan de daltonontwikkeling en beschrijft dit in een daltonbeleidsplan.
6.2	De school geeft aan hoe de daltonontwikkeling wordt aangestuurd, bv. door een daltoncoördinator.
6.3	De school draagt haar daltonidentiteit uit. (schoolgids, website, folders etc).
6.4	De school heeft daltonscholing in het scholingsplan opgenomen.
6.5	De school benut de daltonmogelijkheden van het gebouw.
6.6	De school enquêteert regelmatig de leraren, de ouders en de leerlingen over de daltonontwikkeling en de kwaliteit van het daltononderwijs.
6.7	De school is actief betrokken bij dalton-regioactiviteiten, waarbinnen zij vertegenwoordigd is.
6.8	De leerlingen worden betrokken bij de daltonontwikkeling van de school.
6.9	De ouders worden betrokken bij het ondersteunen van de daltonontwikkeling van de school.
6.10	Het schoolbestuur ondersteunt de school in haar daltonontwikkeling.

evaluatie school

De borging van Dalton is een belangrijk aandachtspunt, omdat het de kern vormt van de doorgaande lijn van ons onderwijs in een periode waarin er veel verloop is onder de collega's. Door directie is ervoor gekozen Dalton te integreren in het jaarplan als afgeleide van het schoolplan. Dit jaarplan wordt drie keer per jaar besproken met het CvB en twee keer per jaar bijgesteld en waar nodig herschreven. Op deze manier is het deel van ons dagelijks handelen en het beleid. Deze jaarplannen zijn in te zien tijdens de visitatie. De Daltoncoördinator schrijft mee aan deze jaarplannen en houdt op deze manier zicht op de schoolontwikkeling van Dalton. Er is geen Dalton beleidsplan.

De Daltoncoördinator heeft (met directie) de afgelopen jaren de bijeenkomsten van de regio-activiteiten bijgewoond, scholing gevolgd en de opleiding afgerond.

In de schoolgids en op de website is zichtbaar dat wij een Daltonschool zijn. We dragen het uit en vertellen ouders hierover tijdens kennismakingsgesprekken. Ouders kiezen bewust voor het Daltononderwijs. Tijdens de tweejaarlijkse tevredenheidsenquête worden zij hier op bevraagd. De MR speelt een actieve rol in de ontwikkeling van Dalton door mee te lezen in de jaarplannen en de evaluaties.

Het doel van de leerwerkgemeenschap Betekenis Onderwijs is om op een bewuste en gedegen manier Dalton te integreren met IPC en in het dagelijks handelen van de leerkrachten, waarbij de kwaliteit van ons onderwijs en de kinderen altijd het uitgangspunt is. Dit alles staat beschreven in het Daltonhandboek, als deel van de teamgids. De Daltoncoördinator is mede verantwoordelijk voor dit borgen en het Daltonhandboek.

Sinds twee jaar volgen wij een teambrede, verplichte scholing vanuit Dalton Deventer. Tijdens sollicitatiegesprekken vormt Dalton een belangrijk uitgangspunt. Het onderschrijven van dit uitgangspunt en actieve deelname aan deze scholingen is een voorwaarde voor een benoeming.

Er zijn op dit moment gesprekken om de gezamenlijke ruimtes van De Optimist opnieuw in te richten, waarbij gericht wordt gekeken hoe wij dit vanuit Dalton optimaal kunnen vormgeven.

Vanzelfsprekend ondersteunt de Bestuurder alle beschreven ontwikkelingen in dit visitatieverslag.

bevindingen visitatieteam

De school heeft op alle terreinen gezorgd voor een goede borging, te beginnen met het Dalton handboek geheel op de manier van Simon Sinek, Why- How-What. Zeer consequent doorgevoerd. Compliment.

Implementatie en borging 2018-2019; jaarplan 2018-2019; tussentijdse evaluatie jaarplan 2018-2019; kwaliteitsmap De Optimist.

Ook mochten we enkele portfolio's van leerkrachten inzien.

Ga na of er nog meer daltonwerkruimten te vinden zijn buiten het lokaal, denk daarbij vooral aan de aula; ontmoetingsplek groepsdoorbrekend?

Overige opmerkingen school

(nog niet in zelfevaluatie opgenomen, maar wel relevant)

We hebben in de afgelopen jaren hard en doelgericht gewerkt aan de kwaliteit van ons onderwijs. Hierbij is er in het begin van het verbetertraject voor gekozen om meer klassikaal les te geven. Vanaf 2015 zijn wij bezig met het opnieuw inrichten van het Daltononderwijs en de plek hiervan binnen onze school en ons onderwijs. Wij zijn trots op waar wij nu staan in onze ontwikkeling!

Als gevolg van de ingezette ontwikkelingen werken wij toe naar een school waarbij kinderen eigenaar zijn van hun eigen leren. Het uitgangspunt hierbij is onderzoekend leren, waarbij kinderen hun eigen doelen stellen binnen de kaders van de leerkracht. Het toepassen van leerstrategieën, samenwerkend leren en reflecteren op eigen werk en handelen is gedeeld gedachtegoed. Leerkrachten hebben in dit geheel een coachende rol. Uitgangspunt in de lessen is het gedachtegoed van de Taxonomie van Bloom, waarbij men aandacht schenkt aan het lagere- en hogere-orde denken. Dit is goed zichtbaar tijdens IPC, waar kinderen, binnen door leerkrachten gestelde kaders, aan de slag gaan met hun leervragen en -doelen.

We moeten voorkomen dat nieuwe ontwikkelingen ten koste gaan van de onderwijskwaliteit. Dalton moet bewust, maar gedegen geïntegreerd worden in het lesgeven van het team.

Wij realiseren ons dat scholing een aandachtspunt blijft. Door het grote verloop in leerkrachten, blijven er te veel leerkrachten instromen die niet goed weten wat het Daltononderwijs precies inhoudt en hoe dit vormgegeven kan worden in de setting van een klas. De sterke positionering van de Daltoncoördinator speelt hierin een belangrijke rol.

Wij ervaren Dalton als een belangrijke meerwaarde voor onze kinderen. Het traject van het uitdiepen van de Daltonaspecten gebeurt op een manier die bij ons, de school en de populatie past. Zorgvuldigheid is hierbij een belangrijk gegeven.

Uit de gesprekken met leerlingen

De school heeft (nog) geen leerlingenraad. Wel werden wij door een groepje leerlingen meegenomen door de school. Ze hadden zich erg goed voorbereid en konden ons van alles vertellen en uitleggen over de school.

Uit de gesprekken met leraren en ondersteunend personeel

Je kan zijn wie je bent op deze school. Jullie inzet is goed en jullie dragen de verantwoordelijkheid voor en met elkaar. In de leergemeenschap kan je je eigen invulling, interesse tonen. Jullie leren van en met elkaar.

Uit de gesprekken met de schoolleiding

De school is van zwak naar 4 x goed gegroeid. Dat gebeurt niet zomaar, daar is moed, uitdaging, inzet en vertrouwen voor nodig. Ondanks de vele wisselingen zijn jullie gekomen tot een school die met recht Optimist heet. Stabiël nu door goed onderwijs, geen terugloop.

De lat ligt hoog bij jullie; pas op voor deze valkuil.

Samenwerking met Saxion(Marrit) en Suzanne (Daco) heeft een stevige daltonschool neergezet waar iedereen ook achter staat.

Het gebruik van het gebouw kan nog beter, maar hierin hebben jullie al stappen gezet (aanschaf treinstellen)

Uit de gesprekken met ouders

Aanwezig bij het gesprek :één ouder tevens lid van de MR.

Positief aan de Optimist:

Leerlingen zijn zelfstandig en kunnen goed samenwerken.

Ouder-Leerling- leerkrachtgesprek n.a.v. het rapport.

Vertrouwen die de school geeft en uitstraalt ondanks het zwakke inspectierapport.

Interactie tussen leerkracht en ouders, maar er liggen nog kansen.

In de MR wordt de ontwikkeling van de Optimist besproken.

Verbeterpunten Optimist:

Aandacht voor de leerlingen

Communicatie d.m.v. Social school naar ouders

Open cultuur: ouders meelaten kijken in de klassen zodat zij ook de manier van lesgeven kunnen ervaren/zien.

Ouders informeren over de ontwikkeling van De Optimist.

Dalton kernwaarde als onderwerp van gesprek bij een ouder/leerling gesprek

Daltoninformatie avond/nieuwsbrief voor nieuwe ouders.

Betrokkenheid van ouders bij de school

Uit de gesprekken met het bestuur

naam bestuurslid: Meindert Eijgenstein

De heer Eijgenstein was erg tevreden over de Optimist. De Optimist staat in een problematische wijk, maar is zeker geen problematische school. De rest van de scholen in de wijk zijn zwak.

Binnen de stichting Prisma is er veel verloop (180 leerkrachten zijn dichterbij hun eigen woonplaats gaan werken). Ook op deze school is er veel verloop (geweest). Bij aanname van leerkrachten kijkt het bestuur naar het functioneren van de leerkracht.

De school heeft een goed van de inspectie.

De heer Eijgenstein vindt sterk en krachtig aan de school:

- Leiding/documentatie.
- Niveau taalgebruik.
- Eigenaarschap van het team (leergemeenschappen).
- Aansturing van het team.

Bedreiging van de school bestaat uit de vele wisselingen in het team.
In totaal zijn er 4 oecumenische scholen Dalton binnen Prisma.

beoordeling

nr	Beoordelingskader	ontwikkeling	
		O	V
0	Realisering aanbevelingen vorige visitatie*		X
1	Vrijheid in gebondenheid / Verantwoordelijkheid en vertrouwen	X	
2	Zelfstandigheid		X
3	Samenwerking		X
4	Reflectie		X
5	Effectiviteit - doelmatigheid		X

* niet van toepassing bij licentieverlening

Advies aan het bestuur van de NDV

	Advies	Criteria
	Licentie verlenen	Maximaal één onvoldoende kernwaarde.
	Over twee jaar versnelde visitatie voor licentieverlening	Twee of meer onvoldoende kernwaarden
	Geen licentie verlenen	Na versnelde visitatie licentieverlening twee of meer onvoldoende kernwaarden
X	Licentie voor vijf jaar verlengen	Maximaal één onvoldoende kernwaarde inclusief realisering aanbevelingen vorige visitatie + borging
	Over twee jaar versnelde visitatie (bij de vijfjaarlijkse visitatie)	Twee of meer onvoldoende kernwaarden inclusief realisering aanbevelingen vorige visitatie + borging
	Licentie intrekken	Na versnelde visitatie twee of meer onvoldoende kernwaarden inclusief realisering aanbevelingen vorige visitatie + borging

Aanbevelingen die met een plan van aanpak opgenomen worden in de schoolreactie

Aanbeveling	Omschrijving
Nr.1	Vrijheid. Wil je komen tot eigenaarschap van het ontwikkelingsproces bij kinderen geef ze dan die verantwoordelijkheid om dat te bereiken. Zet in op minder leerkracht gestuurd. Geef de leerlingen vertrouwen.
Nr. 2	Zoek de juiste reflectie die past bij De Optimist.

slotopmerkingen

Jullie mogen trots zijn op wat we gezien en gehoord hebben. Er is veel werk verricht, veel inzet getoond en de lat ligt hoog. Een gedreven en enthousiast schoolteam is echt jullie parel.

We denken dat er ook kansen liggen bij meer groepsdoorbrekend werken met IPC. Het gebouw kan nog optimaler gebruikt worden, zeker de middenruimte staat te lang leeg.

Ondertekening voorzitter visitatieteam

naam	handtekening	datum
		29 mei 2019

Schoolreactie op de visitatie

Overige opmerkingen en ervaringen m.b.t. het verloop van de visitatie. hierbij valt te denken aan: opstelling visiteurs, dagrooster, gevoerde gesprekken, etc.

N.B. Dit zijn opmerkingen *van de school zelf*. Deze opmerkingen kunnen dus afwijken van de “slotopmerkingen” genoemd in het visitatieverslag.

Wij zijn tevreden over de visitatie en het bovenstaande verslag. Het maakt voor ons duidelijk dat de visitatiecommissie met open blik de visitatie heeft uitgevoerd, kijkend naar de mogelijkheden van onze school. De complimenten richting Suzanne en het team worden gewaardeerd.

Wij hebben de commissie als professioneel en opbouwend ervaren.

Plan van aanpak m.b.t. uitwerking aanbevelingen

<p>aanbeveling 1. (letterlijk overnemen uit visitatieverslag)</p>	<p>Vrijheid. Wil je komen tot eigenaarschap van het ontwikkelingsproces bij kinderen geef ze dan die verantwoordelijkheid om dat te bereiken. Zet in op minder leerkrachtgestuurd. Geef de leerlingen vertrouwen.</p>
<p>actie</p>	<p>Op de studiedag van 11 juni zal een eerste aanzet worden gedaan, onder leiding van Marrit Demmer (Dalton Deventer) en Suzanne Vrijens (Daltoncoördinator) om het visitatieverslag te bespreken en de aanbevelingen weg te zetten in de tijd. Hierbij zijn wij ons bewust van de kwetsbaarheid van het team, waar komend schooljaar weer twee ervaren Daltonleerkrachten zullen vertrekken. Het is voor ons van belang zicht te houden op ons doel, zoals hierboven geformuleerd als aanbeveling. Dit alles wordt vastgelegd in de jaarplannen van 2019-2020.</p> <p>Wij zien kansen om de aanbeveling te integreren met ons IPC onderwijs. Ook volgend schooljaar zullen wij daarom verder gaan met het implementeren van IPC, samen met IPC Nederland. De nadruk tijdens deze scholing ligt met name op het doorvoeren van de doorgaande lijn, het in kaart brengen en het stellen van doelen (op leerlingniveau) en het toevoegen van de persoonlijke lijn. Hierdoor zal het minder leerkrachtgestuurd onderwijs een logisch gevolg zijn. De Daltoncoördinator zal tijdens deze studiedagen de pijlers van Dalton bewaken en uitbouwen waar nodig, met name door het stellen van kritische en verdiepende vragen. De experts IPC spelen een belangrijke rol in het bewaken van de doorgaande lijn.</p>

uitvoerenden	Expert IPC, leergemeenschap betekenisvol onderwijs, directie en daltoncoördinator
tijdvak	Vanaf schooljaar 2019-2020
scholing/ externe ondersteuning	Marrit Demmer (Dalton Deventer) IPC Nederland
toelichting	Wij kiezen er bewust voor om naast Dalton ook ons IPC onderwijs uit te bouwen en te verdiepen. Dit blijft een belangrijke ontwikkeling voor De Optimist. Zoals ook uit de visitatie blijkt, is IPC een prachtige manier om de pijlers van Dalton structureel aan bod te laten komen. Hierdoor voorkomen wij dat het twee losse ontwikkelingen zijn die naast elkaar komen te staan.

aanbeveling 2. (letterlijk overnemen uit visitatieverslag)	Zoek de juiste reflectie die past bij De Optimist.
actie	<p>Zoals blijkt uit dit visitatieverslag kan reflectie een belangrijke meerwaarde zijn op De Optimist. Hierdoor bewaken en waarborgen wij de kwaliteit van ons onderwijs en kunnen kinderen in toenemende mate eigenaar zijn van het eigen leren.</p> <p>Door de professionele cultuur die heerst op De Optimist zijn wij het gewend om kritisch te reflecteren op ons eigen handelen. Tijdens de IPB-cyclus neemt ook directie hierin een actieve rol. Het is van belang een vorm te zoeken waarbij ook kinderen hiertoe in toenemende mate worden aangezet.</p> <p>Op de studiedag van 11 juni zal een eerste aanzet worden gedaan, onder leiding van Marrit Demmer (Dalton Deventer) en Suzanne Vrijens (Daltoncoördinator) om het visitatieverslag te bespreken en de aanbevelingen weg te zetten in de tijd. Hierbij zijn wij ons bewust van de kwetsbaarheid van het team, waar komend schooljaar weer twee ervaren Daltonleerkrachten zullen vertrekken. Het is voor ons van belang zicht te houden op ons doel, zoals hierboven geformuleerd als aanbeveling. Dit alles wordt vastgelegd in de jaarplannen van 2019-2020.</p> <p>Het is van belang dat alle afspraken, zoals we er zijn en in de toekomst worden gemaakt, worden vastgelegd in het Daltonhandboek.</p>
uitvoerenden	Experts, leergemeenschappen, directie en daltoncoördinator
tijdvak	Vanaf schooljaar 2019-2020
scholing/ externe ondersteuning	Marrit Demmer (Dalton Deventer) IPC Nederland
toelichting	Het doel blijft duidelijk voor ogen: het beste onderwijs voor de kinderen van De Optimist, waarin Dalton een belangrijke waarde is.

Ondertekening school en visitatievoorzitter voor gezien

naam	functie	handtekening	datum
	directeur		4 juni 2019
	visitatievoorzitter		

Dit verslag wordt binnen drie weken na ontvangst (het liefst per e-mail als Wordbestand) opgestuurd naar de
visitatievoorzitter, die dit binnen vijf weken na de visitatie opstuurt naar de inhoudelijk medewerker visitaties.